

פרשת פנחס
כתבה: ד"ר מרת מרת
יחידה ראשונה: ולא נחם אלהים...

יז. ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים: פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה. ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף וחסשים עלו בני ישראל מארץ מצרים...

- כ. ויסעו מסכת ויחנו באתם בקצה המדבר.
  - כא. וה' הלך לפניו יום ביום בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יום ולילה.
  - כב. לא ימיש עמוד הענן יום ועמוד האש לילה לפני העם.
- (שמות, פרק יג)

קריאה יחסה

- ✎ פסקו את הקטע המסומן (פסוקים יז-יח), הוסיפו לו פסוקים, נקודות, סימני שאלה, סוגריים וסימני קריאה אם דרוש. דונו בכיתה (על הלוח) על הפיסוק הנכון.
- ✎ כעת כתבו יחד בכיתה את הפסוקים במילים שלכם.
- ✎ הקיפו בעיגול את המילים עם השורש נ.ח.ם האם לשתי המילים אותה משמעות? האם יש ביניהן קשר?

- 🍀 "ויהי בשלח פרעה את העם" מתי זה קרה? בעקבות מה?
- 🍀 מהי הסיבה, עפ"י הפסוקים שה' לא הוביל את בני ישראל בדרך הקצרה ביותר לארץ ישראל?
- 🍀 "בראתם מלחמה" – איזו מלחמה היו בני ישראל עלולים לפגוש?
- 🍀 "ושובו מצרימה" – מדוע חושש ה' שמא יחזרו בני ישראל מצרימה? האם לדעתכם קיים סיכוי שירצו לחזור למצריים אחרי כל מה שעברו שם? האם חששו של ה' מבוסס? האם ניתן ללמוד מחששו של ה' על הלך הרוח בעת היציאה ממצריים? (נשאל את התלמידים: הייתכן שהיו אנשים שחששו לצאת ממצריים על אף העבדות בה היו שרויים? מה יכול היה להביא אותם להעדיף את הישיבה במצריים על היציאה לחירות?)

” וְחַמְשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם... ” מדוע מציין זאת הכתוב? האם נראה שבני ישראל חששו ממלחמה?

”וַה' הִלְךְ לְפָנֵיהֶם” – כיצד עשה זאת? כיצד נראה בפני בני ישראל?

ה'דעת? דרך היא (דרך ארץ פלשתים)

דרך הים (בלטינית: Via Maris - וְיָהּ מָרִיס) היא דרך עתיקה עוד מתקופת הברונזה שחיברה בימי קדם את מצרים עם סוריה, אנטוליה, ומסופוטמיה (איראן ועיראק של ימינו) כאשר חלק ממנה עבר בתחומה של ארץ ישראל. דרך הים החלה בדלתה של הנילוס במצרים ופנתה צפונה לאורך חופי סיני דרך אל עריש ורפיח. משם צפונה דרך חופה של ארץ כנען לעזה, אשקלון, אשדוד, תל אפק (ראש העין) ומשם מזרחה דרך מגידו ועמק יזרעאל עד לכנרת. משם צפונה דרך מגדל, כפר נחום וחצור. מחצור חצתה הדרך את רמת הגולן והגיעה לדמשק. מכאן אפשר היה להמשיך בדרך המלך עד נהר הפרת וצפונה לאנטוליה.

חשיבות הדרך היא בחיבור בין שתי האימפריות של המזרח הקדום: מצרים מדרום, שהייתה אימפריה לכל אורך הדורות; והאימפריה הצפונית או הצפון-מזרחית (בבל, אשור, פרס, עיראק, טורקיה, סוריה וכו'). הדרך שימשה שיירות מסחריות וכן תנועות שונות של צבאות במלחמות שונות בין האימפריות.

שמה המקורי של הדרך היה **דרך ארץ פלשתים**, תזכורת לעובדה שהדרך עברה דרך מישור פלשתים. הפלשתים עצמם התיישבו במישור החוף של ארץ ישראל בסביבות המאה ה-12 לפנה"ס ובינם לבין ממלכות ישראל ויהודה היה קיים מתח מתמיד. במאה ה-2 לספירה, החלו ראשי השלטון הרומי לקרוא לארץ ישראל "פלשתינה" על שם של אותם פלשתים (שכבר כמעט ולא התקיימו כעם). השם נשמר כך גם בלשונות לועזיות שונות עד לימי המנדט הבריטי והקמתה של מדינת ישראל.

מצאו על המפה את דרך הים. באיזה חלק מתוכה היה על בני ישראל ללכת כדי להגיע ממצריים לארץ ישראל? באיזו דרך הוביל אותם ה' איזו דרך קצרה יותר?

”לא יָמִישׁ עֲמוּד הָעֵנָן יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לְיָלָה לְפָנֵי הָעָם” – מדוע? מה היה קורה לו היה מש מהם? מה זה מזכיר לכם? (ממי אנחנו לא משים מחשש שילך לאיבוד או יפגע?)

ציירו כאן את עמוד הענן או את עמוד האש שליווה את בני ישראל.

ריבוי קולות:

**וְלֹא נֶחֱט אֱלֹהִים דְּרַק אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קְרוֹב הוּא
כִּי אָמַר אֱלֹהִים: פֶּן יִנְחַט הָעַם הַרְאֵתָם מִלְחָמָה**

רש"י: לו היו נאלצים להילחם בכנעני ובעמלקי בכניסתם לארץ ישראל היו מיד חוששים ומתחרטים וחוזרים מצרימה שהייתה קרובה מאד לארץ כנען.

- האם, עפ"י רש"י, התכוון ה' להביא את בני ישראל לארץ ישראל?
- מדוע עיכב אותם? ממה חשש?
- מה ישתנה אם יכנסו לארץ אחרי הרבה שנים? האם כבר לא יצטרכו להילחם?

אמר הקב"ה: אם אני מביא עכשיו את ישראל לארץ

**מיד מחזיקים אדם בשדהו ואדם בכרמו והם בטלים מן התורה
אלא אקיפם במדבר ארבעים שנה שיהיו אוכלין מן ושותין מי הבאר
והתורה נבללת בגופן.**

מכילתא דרבי ישמעאל פרשת בשלח

- האם, עפ"י המכילתא, התכוון ה' להביא את בני ישראל לארץ ישראל?
- מדוע עיכב אותם? ממה חשש?
- מה ישתנה אם יכנסו לארץ אחרי הרבה שנים?
- איזו מן הפרשנויות קרובה יותר אל פשט הפסוקים?
- מה צריך לקרות, עפ"י הפרשנויות הללו לפני שבני ישראל יוכלו להיכנס אל הארץ?
- מדוע זה לא קורה עכשיו? מיד בשלח פרעה רת העם? מיד בצאתם ממצריים?

רַלְוֹנְטִי: לִכְלֵל לָמַן וְעַתָּה?

- לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים .
- עת ללדת
- עת לטעת
- עת להרוג
- עת לפרוץ
- עת לבכות
- עת ספוד
- ועת למות
- ועת לעקור נטוע .
- ועת לרפוא
- ועת לבנות .
- ועת לשחוק
- ועת רקוד .

- ועת לשמור
- ועת לקרוע
- ועת לחשות
- ועת לאהב
- ועת מלקמה
- ועת להשליך .
- ועת לתפור
- ועת לדבר .
- ועת לשנא
- ועת שלום

(קהלת, פרק ג)

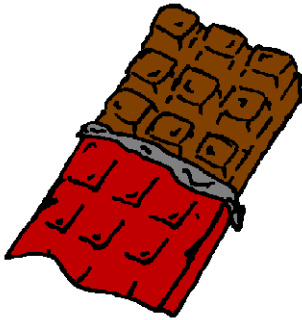
עת להשליך אבנים   ועת פנוס אבנים
עת לחבוק   ועת לרחק מחבק .
עת לבקש   ועת לאבד

את הפרק מקהלת (או חלקים ממנו) ניתן לקרוא עם הגדולים ולשאל –

- ☛ מה הוא מבקש לומר לנו?
- ☛ כיצד זה קשור לפסוקים ולפרשנויות שקראנו?

ואז לעבור אל השאלות הבאות (בהן ניתן לעסוק גם עם הקטנים)

- ☛ האם קרה לכם שמעשה מסוים שעשיתם לא הצליח או לא התקבל בברכה רק משום שעשיתם אותו בזמן לא מתאים?
- ☛ האם קרה לכם שרציתם לקבל משהו או לעשות משהו ואמרו לכם שיהיה לכך זמן מתאים יותר? הביאו דוגמאות
- ☛ אם המעשה אותו מעשה מדוע הזמן משנה את התוצאה?

אָנִי וְאָבָא עוֹלִים
לְבַקֵּר אֶצֶל סִבְתָּא בְּבֵית חוֹלִים
וְעוֹד כְּשֶׁאֲנַחְנוּ מְחַכִּים
בְּחֶדֶר הַהִמְתָּנָה
מִתְחַשֵּׁק לִי לְפִתְחַ תְּבוֹנְבוֹנִיָּרָה
שֶׁהִבְאֵנוּ לָהּ מִתָּנָה.

(יהודה אטלס)

*מה קורה כשאנחנו עושים משהו לפני הזמן המתאים לכך?
האם יש דברים שחייבים לעשות דווקא "בחיפזון"?*

למורה: יציאת מצריים דווקא נעשתה "בחיפזון" – נשוחח על ערכם של מעשים אימפולסיביים, לא מחושבים, ללא התחשבות בזמן ובמקום, האם יש להם ערך? האם יש דברים שהיינו עושים רק בחיפזון ולא לאחר המתנה 'לזמן המתאים' וחשיבה?

הפסח - יחידה שנייה: וייראו מאד...

- ה. וַיֵּגֵד לְמִלְךְּ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם
וַיִּהְפֹּךְ לִבָּב פְּרַעֲהַ וַעֲבָדֵיו אֶל הָעָם וַיֹּאמְרוּ:
מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי נִשְׁלַחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעֲבָדֵנוּ?
ו. וַיֹּאסֶר אֶת רַכְבּוֹ וְאֶת עַמּוֹ לְקַח עִמּוֹ.
ז. וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בְּחֹר וְכָל רֶכֶב מִצְרַיִם וְשָׁלֹשׁ עַל כָּלֹ.
ח. וַיַּחֲזֵק ה' אֶת לֵב פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה.
ט. וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיגוּ אוֹתָם חֲנִים עַל הַיָּם...
י. וּפְרַעֲהַ הִקְרִיב
וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעֵי אַחֲרֵיהֶם
וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'
יא. וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה:

למורה: ניתן לעצור כאן ולבקש מהתלמידים לנסח את דברי בני ישראל למשה (בקשו מהם לדמיין את עצמם באותו מצב. ניתן לעשות זאת תחילה בקבוצות ואז לבדוק איך צריך משה לענות על כל אחד מהדברים שנאמרו לו

- המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר?
מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים?
יב. הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר:
חַדַּל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת-מִצְרַיִם